

mircea ivănescu

Mircea Ivănescu (1931–2011) este unul dintre cei mai importanți poeți și traducători din literatura română. A fost o figură discretă a vieții literare, neafiliindu-se nici unei grupări sau direcții. Cu toate acestea, creația sa a influențat decisiv generațiile care se revendică de la poetici postmoderniste și textualiste. A absolvit Facultatea de Filologie la București; a lucrat ca redactor la Agerpres și la revista *Lumea*, apoi la Editura pentru Literatură Universală și la Editura Univers. A debutat în volum în 1968; și-a publicat versurile, de o remarcabilă unitate valorică și stilistică, sub titluri voit banale. Traducerile sale din literatura universală (Joyce, Faulkner, Musil, Kafka, Broch, poezie engleză și americană etc.) au primit, ca și opera sa poetică, numeroase premii. Din anul 1980 s-a stabilit la Sibiu, unde a continuat să scrie poezie și eseu și să traducă. În 2012, la Editura Humanitas, a apărut volumul: *Măștile lui M.I.: Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu*.

Cronologia operei poetice: *Versuri*, Editura pentru Literatură, București, 1968; *Poesii*, Editura Cartea Românească, București, 1970; *Poeme*, Editura Eminescu, București, 1970; *Alte versuri*, Editura Eminescu, București, 1972; *Alte poeme*, Editura Albatros, București, 1973; *Poem*, Editura Cartea Românească, București, 1973; *Alte poezii*, Editura Dacia, Cluj, 1976; *Poesii nouă*, Editura Dacia, Cluj, 1982; *Poeme nouă*, Editura Cartea Românească, București, 1983; *Alte poeme nouă*, Editura Cartea Românească, București, 1986; *Versuri vechi, nouă*, Editura Eminescu, București, 1988; *Poeme vechi, nouă*, Editura Cartea Românească, București, 1989; *Poezii*, Editura Vitruviu, 1997; *Poesii vechi și nouă*, Editura Minerva, 1999, *Aceleași versuri*, Editura Dacia, Cluj, 2002.

mircea ivănescu

cele mai frumoase poezii

selecție și prefață de gabriel liiceanu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Elena Dornescu
Ilustrația copertei: Răzvan Luscov
Tehnoredactare: Emilia Ionașcu, Corneliu Radu
Tipărit la C.N.I. Coresi S.A.

© HUMANITAS, 2012

ISBN 978-973-50-3579-2
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

în poezie nu ai voie să minți

La scurtă vreme după ce a apărut volumul *Măștile lui M.I.**, un prieten mi-a spus: „Mulți cititori vor descoperi în Mircea Ivănescu un personaj fascinant, despre care vor afla că este un mare poet. Vor vrea să-l citească. În librărie nu există nici o carte de versuri a lui“.

Așa s-a ivit gândul unei antologii. Ea nu seamănă însă cu selecțiile (nu puține) alcătuite până acum din poezia lui Mircea Ivănescu, pentru simplul motiv că este făcută cu o libertate pe care nici un profesionist nu și-ar îngădui-o. Într-adevăr, care critic literar și-ar permite, pentru a-l pune apoi în operă, un asemenea dezmăț al subiectivității?

Recunosc, așadar, că în paginile acestui volum n-am ținut cont de nimic din ce presupune o „adevărată“ antologie. N-am luat volumele în ordinea apariției lor, pentru a scoate din ele poeziile care, după un criteriu formal bine precizat, păreau cele mai reprezentative. N-am avut în minte o justă repartiție a lor pe ani, pe volume, pe teme. Nu mi-am propus să obțin, reducând scara universului poetic al lui Mircea Ivănescu, o imagine care să repete în mic membrele întregului și proporțiile existente între ele. Am dorit un singur lucru: să-l provoc pe cititor să refacă experiența pe care eu însumi am trăit-o: să descopere o frumusețe care, în chiar secretul nașterii ei, își poartă propria ascundere. Pentru că lui Mircea Ivănescu i-a izbutit din plin travestiul: poate că niciodată în poezia noastră ceea ce e mare nu a intrat în lume purtând haine mai umile.

* *Măștile lui M.I.: Gabriel Liiceanu în dialog cu Mircea Ivănescu*, Humanitas, 2012.

poezia e altceva?

nu trebuie să povestești în poezie – am citit
un sfat către un tânăr poet – deci să nu povestesc
cum, foarte devreme, ea se scula dimineța, și așezându-se pe pat
aștepta să i se liniștească respirația, cu fața în mâini –
să nu spun nimic despre chipul ei atâta de obosit
încât i se încovoiau umerii, în fața oglinzii, când
se pieptăna încet. să nu-mi mărturisesc spaimile
lângă fața ei înstrăinată, întoarsă de la mine.
să nu umblu cu versuri, ca și cu oglinda în mâini
în care se răsfrâng acele dimineți cu lumina cenușie
dinainte de zori. poezia nu trebuie să fie reprezentare,
serie de imagini – așa scrie. poezia
trebuie să fie vorbire interioară. adică
tot eu să vorbesc despre fața ei înecându-se, căutându-și
respirația? însă atunci ar fi numai felul în care eu vorbesc
despre fața ei, despre mișcările încetinite prin straturi
de remușcări tulburi, de gânduri doar ale mele,
ale imaginii ei – ar fi numai un chip, o imagine –
și ea – adevărata ei fință atunci?

asurzitoare iscare

spaima – există vorbe care să spună cum este,
cu adevărat, spaima? ce simți, de pildă, când treci
colțul – și o întâlnești deodată, cu ceață multă în păr,
și mâna, strângându-i lui brațul? și este, deodată,
ea – și trece pe lângă tine, de abia aplecându-și
capul – și în jurul tău noaptea e dintr-odată înaltă
și urlă – și-ți vine să-ți scuturi capul, cu mâinile zvâcnite
peste urechi, și să fugi – cât mai departe. (de fapt,
mergi la fel de încet. ca și cum nu ar fi
nimic adevărat. ei au trecut. strada nu mai are importanță,
deși este strada ei.) nu mai există
continuarea clipei acesteia. – a fost. – a trecut. –
ea, brusc, înspăimântător de străină, ținându-l
de braț, alături, alături de el, scuturându-se
de țipătul din tine – nici nu l-a auzit – când ai văzut-o trecând.
și ceață, pe o stradă murdară –

din când în când – ho ho

sigur, adevărata ființă nu se arată
decât rareori – asta să însemne din când în când? –
adevărul ei pentru mine, atunci –
dar există mai multe adevăruri, pentru fiecare,
altul, care ne stă în față – adevărul ei
a fost, poate, noaptea aceea târziu,
când, hohotind, cu spatele sprijinit de peretele
casei ei, pe strada cu umbre adânci
pe care le tot așteptam să mă cuprindă, cu mult
înainte de a o fi știut pe ea – plângând
în hohote, acolo, i-am spus că nu se mai termină,
nu se mai termină odată (ca și cum s-ar putea
sfârși de mai multe ori). și ea
a plâns, mângâindu-mi fața, singurele noastre săruturi,
ca într-o nuvelă romantică – atunci au fost.
a doua zi, era o vreme ploioasă.
am mers pe aceeași stradă, alături, politicoși,
și avea mâinile umede.

cântec de adormit elefantul

cu grijă întâi, să-i așezi umbra
în nișa peretelui – fii
atentă la aburii străvezii
ai gândului lui singuratec, la sumbra

încrețire a pielei pahidermatice
după umeri – să știi
că din colții lui, noițe hieratice
urcă pentru degetele tale portocalii.

orișicâtuși de puțin te-ai mișca,
să știi, contează enorm,
chiar și cei mai calmi elefanți
își tremură trompa când dorm.

jocul apelor lângă tine
ale somnului, așteptând
destrămarea celor mai fine
cearcăne ale celui din urmă gând

până adoarme, și se întoarce
îmagea clipind obosit,

și ceasul se rotunjește și toarce
câte-un minut clipocit.

orișicâtuși de puțin te-ai foi
contează enorm
elefanții aud
și când dorm.

când netezești cuvertura
mai ales, fii cu grijă
dacă-i tresare urechea, de-a dura
se va rostogoli – și furișe –

pe carourile ei, cu cuprins
diferit, ascultarea lui străvezie,
ascunzișurile muntelui stins
el le știe.

orișicâtuși de puțin contează enorm
elefanții când dorm.

vorbe, vorbe, vorbe...

trebuie alese vorbele cu grijă,
vorbele lasă urme – îți amintești
mai târziu de ele – așa cum și pașii rămân în zăpadă,
trebuie alese vorbele (însă e uneori atât de ușor
să știi să așezi vorbele unele lângă altele
să însemne ceva – ceva ce nu se mai așază
deloc exact peste ce știi tu cu adevărat
că e în tine – că simți.
oricine poate să facă vorbe unele după altele –
oricine poate să vorbească – nu asta
e principalul – ar trebui poate alese
tocmai cuvintele care să nu spună prea mult.)
și pe urmă, fiecare din vorbele acestea
ca niște urme în zăpadă...

în poezie nu ai voie să minți, prefață de
gabriel liiceanu 5

poezia e altceva? (*versuri*, 1968) 13
asurzitoare iscare (*alte versuri*, 1972) 14
din când în când – ho ho (*poeme nouă*, 1983) 15
cântec de adormit elefantul (*versuri*, 1968) 16
vorbe, vorbe, vorbe... (*versuri*, 1968) 18
patru madrigaluri (*versuri*, 1968) 19
mopete și timpul pierdut (*poesii*, 1970) 22
chiar adevărat? (*poeme nouă*, 1983) 23
amintire din copilărie (*poesii nouă*, 1982) 24
dans de iarnă (*versuri*, 1968) 25
miopie, iarna (*alte versuri*, 1972) 26
despre nesinceritățile neoperante (*alte versuri*, 1972) 27
anul în scădere (*versuri*, 1968) 28
imagine dintr-o biografie (*versuri*, 1968) 29
despre scaun (*versuri*, 1968) 30
înțelepciune (*poesii nouă*, 1982) 32
captivitate zadarnică (*alte versuri*, 1972) 33
îngândurări vespérale (*poeme*, 1970) 34
nocturnă (*poeme*, 1970) 35

vacanță (*poesii*, 1970) 36
iubire nedeslușită (*alte versuri*, 1972) 37
exorcizări de seară (*poesii nouă*, 1982) 38
statua adolescentului cu capul de gorgonă
(*poesii nouă*, 1982) 39
pisica se leagă de casă (*versuri*, 1968) 40
poveste scurtă (*versuri*, 1968) 42
parabolă (*versuri vechi, nouă*, 1988) 44
lumină iernatică (*versuri*, 1968) 45
preludiu (*versuri*, 1968) 46
vicleim (*versuri*, 1968) 47
mopete în atmosfera lăuntrică (*poeme*, 1970) 50
absență (*alte versuri*, 1972) 51
remușcare (*versuri*, 1968) 52
sigur că nu cu vorbele (*poeme nouă*, 1983) 54
îl mai citește cineva pe edgar wallace?
(*versuri vechi, nouă*, 1988) 56
ipostaza blândă a câinelui de aer (*poeme*, 1970) 57
basmul ce i-am spune ei (*poezii*, 1997) 58
minciună? (*alte versuri*, 1972) 59
priviri concupiscente (*poeme vechi, nouă*, 1989) 60
unu, doi, trei – la perete (*alte poeme*, 1973) 62
piață cu pietre (*alte poeme*, 1973) 64
mopete se destinde (*poeme*, 1970) 65
spre amiază în orașul vechi (*poezii*, 1997) 66
mopete și ipostazele (*poeme*, 1970) 67
pedeapsă factice (*alte versuri*, 1972) 68

les adieux (*poesii nouă*, 1982) 69
 poezia este și ea o justificare? (*versuri vechi, nouă*, 1988) 70
 nu putem ieși din pielea noastră
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 71
 ea nu înțelege scrisul nostru de mână
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 72
 tot încercând să ne convingem că ea ne-ar înțelege
 de fapt scrisul de mână
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 73
 dar dacă au totuși ce spune? (*versuri vechi, nouă*, 1988) 74
 într-adevăr se cuvine, la sfârșit, muzică de mozart
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 75
 să facem să surâdă o făptură indispusă
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 76
 și odată ce începe să surâdă (*versuri vechi, nouă*, 1988) 78
 dar să-i privim o clipă și ființa reală
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 79
 ea ne promite că are să ne citească
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 80
 ce ne închipuim noi că face ea în vremea asta
 (*versuri vechi, nouă*, 1988) 81
 revenind la broască (*versuri vechi, nouă*, 1988) 82
 nu o vom tulbura (*versuri vechi, nouă*, 1988) 83
 pedeapsă reiterată (*poesii nouă*, 1982) 85
 despre moarte ca revedere (*versuri*, 1968) 86
 prăbușirea doctorului faustus (*poesii nouă*, 1982) 89